

Skåneanalysen

En analys om Skånes tillväxt och utveckling – april 2020

Analysunderlag till ESF-projekt

Detta PM är ett analysunderlag till ESF-projektet *Kompetensutveckling för permitterad, varslad och anställd personal inom ekonomiskt utsatta branscher*. Projektet riktar sig brett till av Coronakrisen drabbade branscher i Blekinge och Skåne län och ska leverera kompetensutveckling för digital omställning. Bakomliggande till detta upplägg är att krisen förväntas påskynda pågående trender och processer i näringslivet, däribland digitalisering. I detta underlag diskuteras översiktligt Coronakrisens implikationer för arbetsmarknad och näringsliv i Skåne-Blekinge. Vi tittar också på vilka delar av ekonomin som drabbas hårdast samt gör två nedslag i branscher som projektet särskilt bör förhålla sig till - handel och tillverkningsindustrin.

Vilka blir de ekonomiska konsekvenserna av Coronakrisen?

Osäkerheterna kring den framtida ekonomiska utvecklingen är många. Detta kan illustreras i att Konjunkturinstitutets rapport "Konjunkturläget april 2020" fick revideras efter bara några veckor. I deras basscenario bedömdes först BNP sjunka med tre procent 2020. Men när företagsbarometern och hushållsbarometern föll kraftigt under april månad, och den globala ekonomin utvecklades sämre än väntat, skrevs BNP-bedömningen ned till sju procent. Om något visar detta hur svårt det är att i dagsläget bedöma den ekonomiska utvecklingen, men otvivelaktigt går vi in i en global lågkonjunktur.

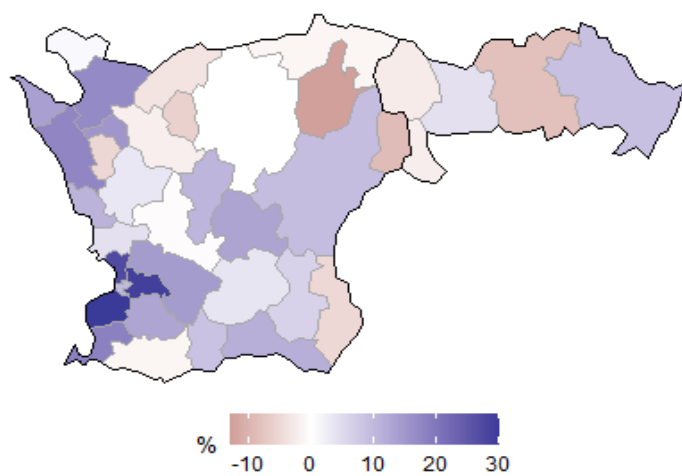
Ingen vet när den ekonomiska återhämtningen kan påbörjas eftersom ingen vet hur pandemins förlopp kommer att spelas ut. När kan restriktionerna i Sverige och på viktiga exportmarknader lättas? Kommer smittspridningen hamna under kontroll till sommaren? Kommer en andra våg av smittspridning till hösten? Två scenarion kan skissas upp. Ett är att smittspridningen minskar under maj/juni och att restriktionerna börja släppa under sommaren. Antagligen skulle det innebära att det finns ett uppdämt konsumtionsbehov som kan ge återhämtningen kraft. Permitterad personal skulle kunna återvända i takt med att produktionen återstartas och lagda varsel kan dras tillbaka. Ett mer pessimistiskt scenario är en utdragen pandemi. Att restriktionerna i Sverige och på våra viktiga exportmarknader håller i sig över sommaren en bra bit in på hösten. Efterfrågan i ekonomin kommer då påverkas synnerligen negativt. Lagda varslen effektueras, arbetslösheten ökar, hushållen tvingas att spara och näringslivet skjuter på investeringar. Den ekonomiska aktiviteten dämpas och sysselsättningen faller. På så sätt skulle Coronakrisen utvecklas till en mer traditionell efterfrågekrise. Ett sådant scenario skulle få betydande konsekvenser. Återhämtningen i näringslivet efter finanskrisen 2008-2009 har i delar av regionen varit svag. En ny kris ställer krav på insatser för att parera fallet men också på omställning för att stå bättre rustade på andra sidan krisen.

Även om det inte finns något facit för Coronakrisens ekonomiska implikationer är det inte ovanligt att kriser driver på och förstärker pågående trender och strukturomvandlingar. Under den senaste månaden har företag och organisationer tvingats till stora omstruktureringar och fått testa nya idéer och metoder för att komma runt problem i sina leverantörsled eller för att nå fram till kunder i isolering.

Därför kan Coronakrisen fungera som katalysator för exempelvis en mer långtgående digitalisering. Efterfrågan på kompetens förändras därmed, vilket sätter fokus på att samhället stödjer omställning. Strukturomvandling har också indirekta effekter. Både Blekinge och Skåne har sedan länge haft en högre arbetslöshet än i riket. Blir krisen långdragen kommer antalet arbetslösa öka och de befintligt arbetslösa tryckas ännu längre från arbetsmarknaden. De redan utsattas position försämras ytterligare.

Sedan finanskrisen 2008/09 har, i generella termer, sysselsättningen minskat i kommuner med en stor andel tillverkningsindustri eller perifert läge i förhållande till större städer, medan en stark sysselsättningsökning skett i storstäder och andra större städer med mera gynnsamma lokaliseringsförutsättningar för branscher inom tjänstesektorn. Figuren nedan visar tydligt detta mönster, med en stark sysselsättningsutveckling i Malmö-Lund. Kommuner med en svagare utveckling är exempelvis Östra Göinge, Ronneby och Bromölla. Det finns en uppenbar risk att återhämtningen efter Coronakrisen förstärker denna utveckling och ökar de geografiskt ojämlika förutsättningarna i Skåne-Blekinge.

Sysselsättningstillväxt 20-64 år per
arbetsställekommun år 2005-2017

Vilka branscher påverkas?

I Coronakrisen inledande skede har varsel och korttidsarbete företrädesvis koncentrerats till branscherna Hotell- och restaurang, Tillverkning och Handel. Mellan den 1 mars och 24 april varslades 4 700 personer om uppsägning i Blekinge och Skåne län. Många varsel har också lagts i branschen Uthyrning, fastighetservice, resetjänster och andra stödtjänster. Här återfinns bemanningsföretag, vars personal ofta står i första ledet i en lågkonjunktur eftersom inhyrd personal går först när produktionen skalas ned.

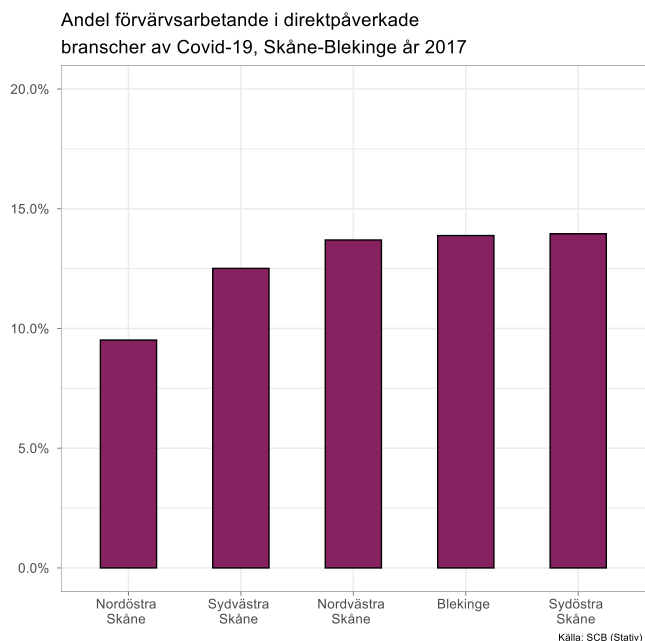

Beviljade korttidsarbeten har mellan 7 – 24 april berört 3 100 personer i Blekinge och 25 600 personer i Skåne län. I Blekinge är de vanligaste branscherna Tillverkning (1 600) följt av Handel (500), Hotell- och restaurang (300) samt Avancerade företagstjänster (300). Den sistnämnda branschen varslar i väldigt liten utsträckning, vilket speglar att de är måna om att inte förlora kompetenser. Det är givetvis något som kan förändras om krisen blir långvarig. I Skåne är Handel den bransch där flest korttidsarbeten beviljats (6 400) följt av Tillverkning (5 700), Transport och magasinering (2 800) samt Hotell- och restaurang (2 600).

Varsel och korttidsarbeten redovisas på den grövsta branschnivån. Men branscher som handel eller tillverkning är heterogena. Olika delar påverkas av Coronakrisen på olika sätt. All tillverkningsindustri eller all handel har inte drabbats. Vissa segment har till och med gynnats av krisen, exempelvis förpackad mat inom livsmedelsindustrin eller dagligvaruhandel.

Initialt har hotell- och restaurang varit den bransch som tagit mest stryk. Men för att branschen ska vara relevant för projektet behöver det finnas en explicit koppling till digital omställning. Med det sagt är hotell- och restaurang en viktig instegsbransch och fångar grupper där arbetslösheten är hög. Dels unga med också för nyanlända och utrikes födda. Det är den bransch där utrikes födda oftast får sitt första jobb i Sverige. Ser vi till hela arbetsmarknaden i Skåne-Blekinge är en av fem av de förvärvsarbetande utlandsfödda. Inom hotell- och restaurang ligger andelen på runt 40 procent i Blekinge samt nordvästra och nordöstra Skåne. I det sydvästra hörnet är nära hälften av de förvärvsarbetande i branschen utrikes födda. I Skåne-Blekinge förvärvsarbetar 18 900 inom hotell- och restaurang. Det motsvarar cirka tre procent av den totala arbetsmarknaden i de bägge länen i termer av antal förvärvsarbetande. Dessa siffror är antagligen underskattade på grund av säsongsarbete och deltidsarbete. I mindre kommuner som Båstad, Simrishamn, Ystad, Vellinge och Skurup är branschen särskilt betydande. På längre sikt ställer Coronakrisen ett antal frågor till branschen. En är hur affärsresandet kommer att påverkas när anställda världen över under flera månader fått träna på att använda digitala möten.

Branscher kan också identifieras kvalitativt. Tillväxtverket har tillsammans med WSP beräknat scenarier för hur Coronakrisen slår på bruttoregionalprodukt och sysselsättning i Sveriges regioner. För att beräkna effekterna har en bedömning gjorts av så kallade direktpåverkade branscher, där ingår bland annat olika kontaktintensiva tjänstebanscher och fordonsindustrin. I figuren nedan visas andelen förvärvsarbetande i dessa direktpåverkade branscher (dagbefolkning 20-64 år) i respektive regiondel. I Blekinge, Sydöstra Skåne samt Nordvästra Skåne förvärvsarbetar 14 procent i direktpåverkade branscher. I det sydvästra hörnet är andelen något mindre. I Nordöstra Skåne arbetar drygt nio procent i sådana branscher. Med undantag för Nordöstra Skåne är skillnaderna mellan regiondelarna små.

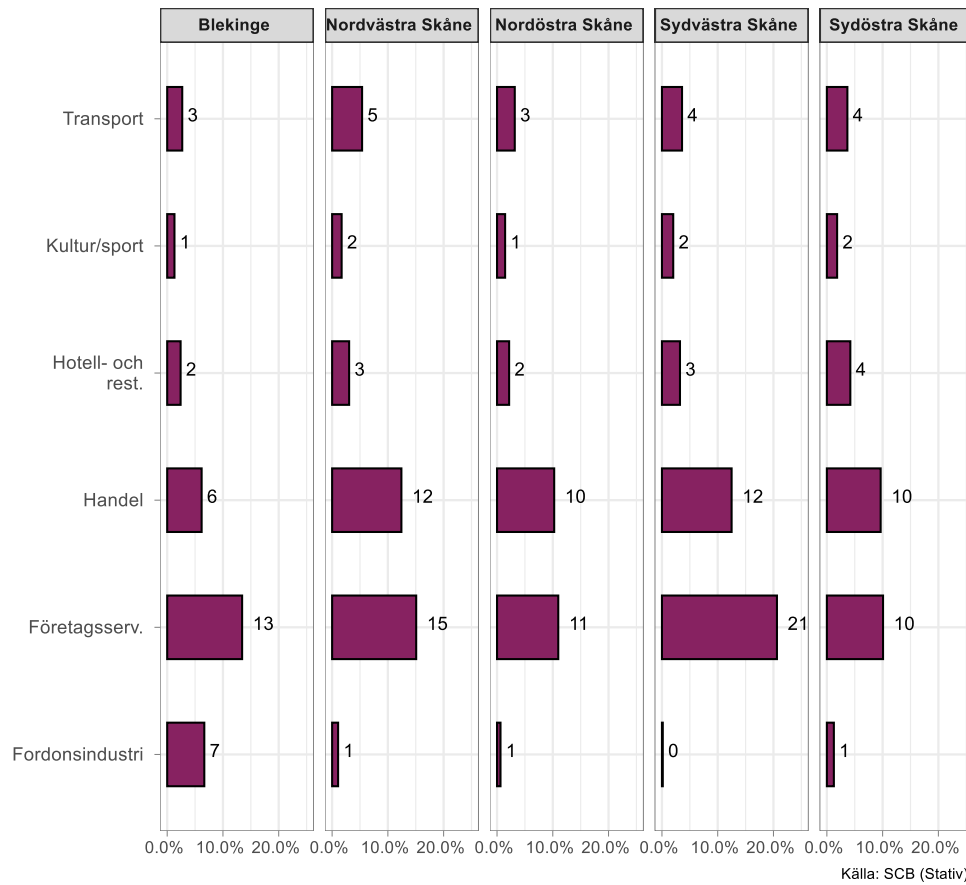
Av de direktpåverkade branscherna beräknas huvudparten av sysselsättningsminskningen komma i följande branschaggregat: hotell- och restaurang, handel, fordonsindustri, kultur/sport, transport samt företagservice. Rent numerärt beräknas största bortfallet ske inom hotell- och restaurang och handel.

Regiondelarna i projektet är till olika grad exponerade mot dessa direktpåverkade branscher. Fordonsindustrin är exempelvis betydande för Blekinge med cirka sju procent av de förvärvsarbetande, men är i övriga regiondelar liten. Däremot har den stor lokal betydelse för Simrishamn, Landskrona och Svedala. En kommentar är att Tillväxtverket och WSP inte identifierar annan tillverkningsindustri som direktpåverkad av Coronakrisen. Varsel och permitteringsstatistik visar emellertid att Coronakrisen slår betydligt bredare än enbart fordonsindustrin. Många delar av varuproduktionen är drabbad av störningar i leveranskedjor och nedstängda exportmarknader.

Tre mindre branscher är transport, hotell- och restaurang och kultur/sport. Inom Transport ingår gods- och passagerartrafik för både på väg och räls. I Skåne-Blekinge förvärvsarbetar 24 000 i transportbranschen, vilket motsvarar fyra procent av arbetsmarknaden. Andelsmässigt är sektorn störst i Nordvästra Skåne med fem procent av de förvärvsarbetande. Något mindre är hotell- och restaurangnäringarna, vilken ha kommenterats ovan. Något färre arbetar inom kultur/sport, där branscher som konst, museiverksamhet, sport-, fritids- och nöjesverksamhet finns. Det är precis som hotell- och restaurangbranschen verksamheter som kan komma att påverkas om Coronakrisen resulterar i bestående förändringar i benägenheten att resa, sitta på en trång restaurang, gå på teater eller se på sport.

Större branscher är Företagsservice och Handel, i den senare ingår både parti- och detaljhandel. Vi har sett stora varsel hos bemanningsföretag och blir krisen långvarig kommer konsultbranschen att drabbas av minskad efterfrågan.

Andel förvärvsarbetande 20-64 i direktpåverkade
branscher, Skåne-Blekinge år 2017

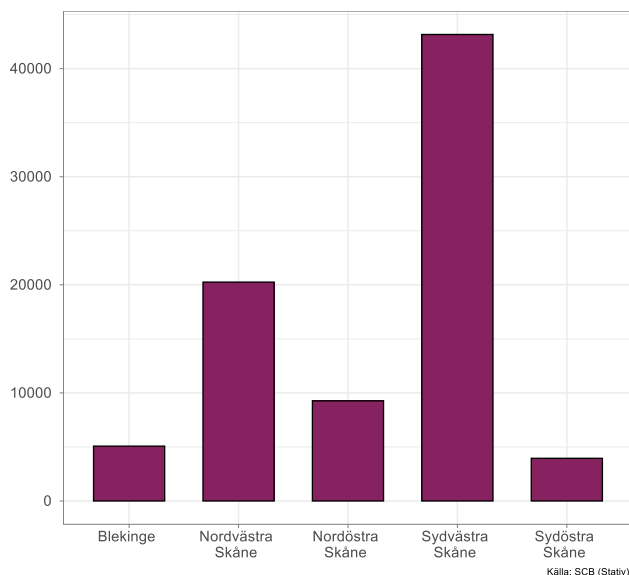
Sammanfattningsvis kommer många delar av ekonomin att påverkas. Ju längre krisen varar, desto fler branscher kommer att beröras. Avslutningsvis i detta PM tittar vi närmre på två lite större branscher som drabbats hårt av Coronakrisen initialt samt är inne i en omfattande digitalisering – handel och tillverkningsindustrin.

Handel

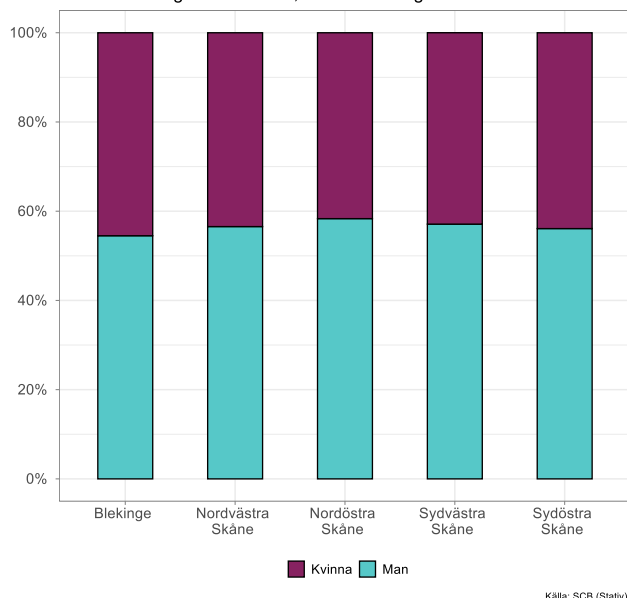
I Skåne-Blekinge förvärvsarbetar 81 700 personer inom handel. Det motsvarar 13 procent av den totala arbetsmarknaden i de bägge länen. Åldersstrukturen i branschen liknar i stort den på arbetsmarknaden i stort, om än med något fler yngre och något färre äldre i relativa termer. För många unga är handel den första kontakten med arbetsmarknaden. Handel är en heterogen bransch. Det finns väsentliga skillnader avseende utbildningsnivå och yrkesstruktur mellan detaljhandel och parti- och provisionshandel. Och Coronakrisen har initialt slagit väldigt olika på dagligvaruhandel och sällanköpssegment.

Handel är en förhållandevis liten bransch i Blekinge. 5 000 förvärvsarbetande motsvarar åtta procent av arbetsmarknaden i länet. Något större är den i grannlänet. I de västra delarna av Skåne svarar Handel för drygt 14 procent av arbetsmarknaden, motsvarande 43 000 förvärvsarbetande i sydväst och 20 000 i nordväst. I de östra delarna utgör handel 12 procent, vilket i antal förvärvsarbetande blir 9 200 i nordost och 3 900 i det sydost. Avseende könsfördelningen inom handel svarar män för cirka 55 procent av de förvärvsarbetande. Skillnaderna mellan regiondelar är obetydliga.

Antal förvärvsarbetande 20-64 år inom Handel, Skåne-Blekinge år 2017

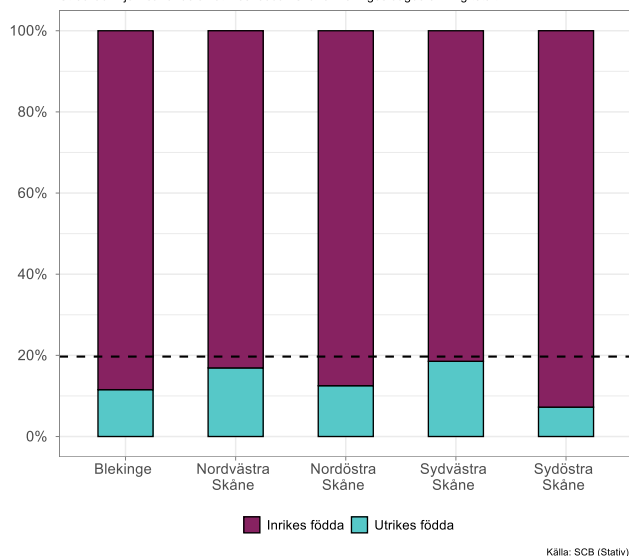

Könsfördelning inom Handel, Skåne-Blekinge år 2017

Andel inrikes och utrikes födda förvärvsarbetande 20-64 år inom Handel, Skåne-Blekinge år 2017

Streckad linje visar andelen utrikes födda i Skåne-Blekinges dagbefolkning totalt.

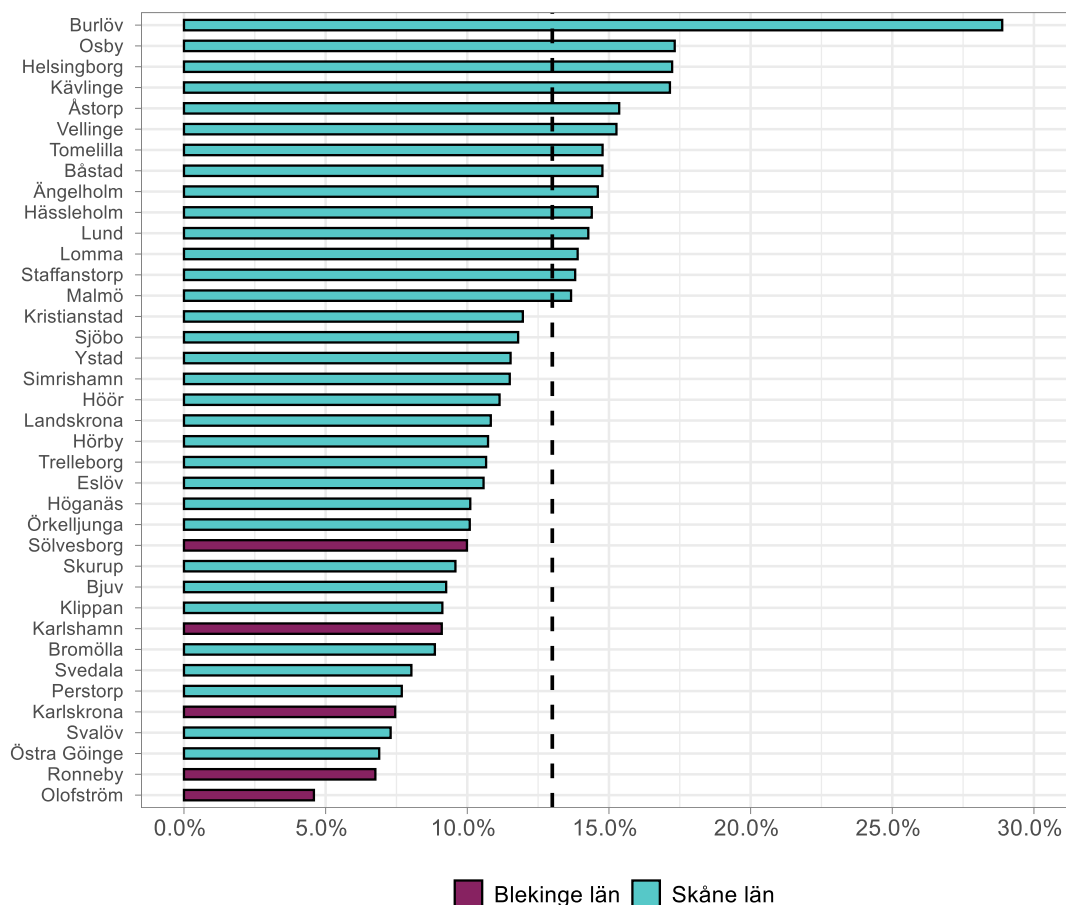
En större variation finner vi i andel utrikes födda, något som återspeglar demografiska skillnader mellan regiondelar. I Blekinge och Sydöstra Skåne är nio respektive sju procent av de förvärvsarbetande inom handel utrikes födda. Samtidigt är en av fem födda utomlands i det sydvästra hörnet och nästan en lika stor andel i nordväst.

Tittar vi på hur stor andel handel utgör av arbetsmarknaden per kommun framträder stora skillnader. I Burlöv är handel en dominerande bransch som svarar för nästan 30 procent av kommunens arbetstillfällen. Osby, Helsingborg och Kävlinge är andra kommuner där handel är relativt stor. Runt genomsnittet, alltså 13 procent av arbetsmarknaden, i Skåne-Blekinge hittar vi större kommuner som Malmö, Lund och Kristianstad. Mer ovanligt är det att arbeta inom handel i Ronneby, Olofström, Svalöv eller

Östra Göinge.

Andel förvärvsarbetande 20-64 år inom Handel, Skåne-Blekinge år 2017

Streckad linje visar hur stor andel av de förvärvsarbetande branschen svarar för totalt.

Källa: SCB (Stativ)

Handel är en heterogen bransch. Den består av tre så kallade huvudgrupper i branschstatistiken – detaljhandel, handel och reparation med motorfordon samt parti- och provisionshandel. Av dessa tre är detaljhandel störst med 37 000 förvärvsarbetande i Skåne-Blekinge följt av parti- och provisionshandel med 34 000. Handel och reparation med motorfordon sysselsätter drygt 10 000. Mellan dessa tre huvudgrupper finns det betydande skillnader i utbildningsnivå, där kunskapsinnehållet inom parti- och provisionshandel är väsentligt högre. Parti- och provisionshandel säljer inte endast varor, utan också relaterad kunskap, varför ingenjörer är ett av de vanligaste yrkena inom partihandel.

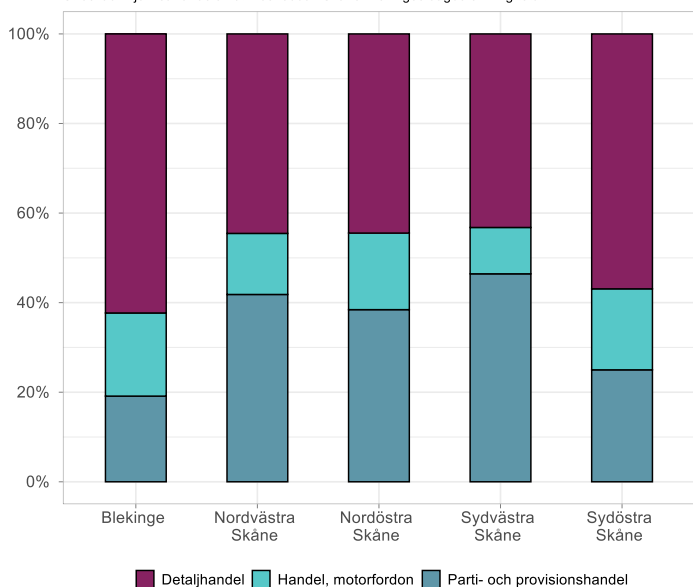
Det finns vissa skillnader mellan regiondelar. Andelen parti- och provisionshandel är betydligt större i Sydvästra, Nordvästra samt Nordöstra Skåne. I dessa regiondelar svarar partihandeln för runt 40 procent av branschen totalt. Parti- och provisionshandeln förser handeln och industrin med varor. Världsekonomin går av allt att döma in i synnerligen djup lågkonjunktur. En minskad handel och ekonomisk aktivitet generellt kommer därför att slå mot partihandeln. Det kan påskynda trender inom branschen som maskininlärning för mer effektiva varuflöden

Detaljhandeln är den största huvudgruppen inom handel och den påverkas på flera olika sätt av Coronakrisen. I krisen inledande skede har dagligvaruhandel sett en ökad försäljning på grund av att hushållen hamstrat toalettpapper och livsmedel. Även byggvaruhus går bra när fler håller sig hemma och ägnar sig åt diverse projekt. Samtidigt har sällanköpshandeln stora problem. Exempelvis föll klädförsäljningen med 40 procent i mars månad, något som bidrog till att svenska modekedjan MQ/MarQet med 1 400 anställda i riket försattes i konkurs den 16 april. Svensk Handel mäter branschens

framtidsväntningar i Handelsbarometern. April månad visar på en radikalt försämrade syn för indikatorerna försäljning, anställda och lönsamhet. Mest pessimistisk är sällanköpshandeln, men även detaljhandeln ser överlag dystert på utvecklingen. E-handel har en något mer optimistisk syn, men Svensk Handel poängterar att det osäkra ekonomiska läget slår även på e-handeln (Svensk Handel 2020).

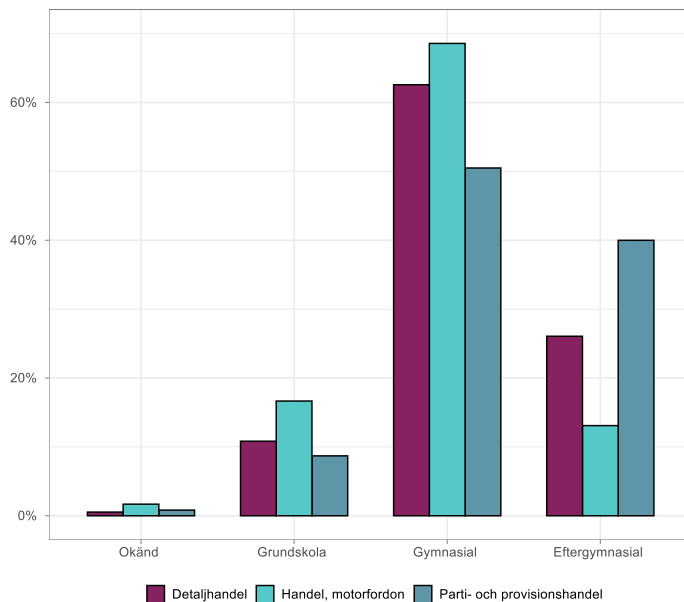
Andel förvärvsarbete 20-64 år inom Handels huvudgrupper, Skåne-Blekinge år 2017

Streckad linje visar andelen utrikes födda i Skåne-Blekinges dagbefolkning totalt.

Källa: SCB (Stativ)

Utbildningsstruktur, förvärvsarbete 20-64 år, Skåne-Blekinge år 2017

Källa: SCB (Stativ)

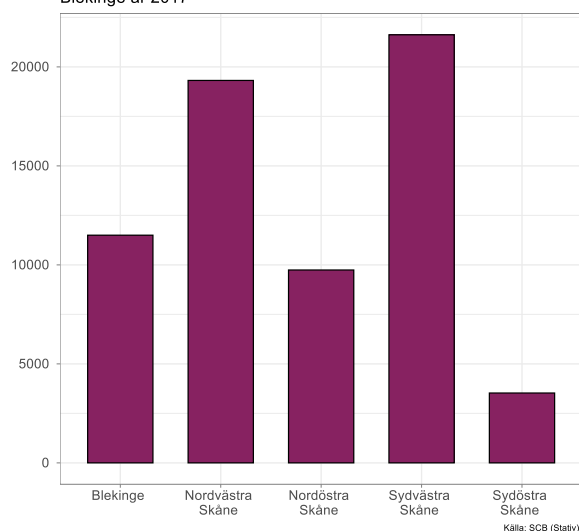

Tillverkningsindustri

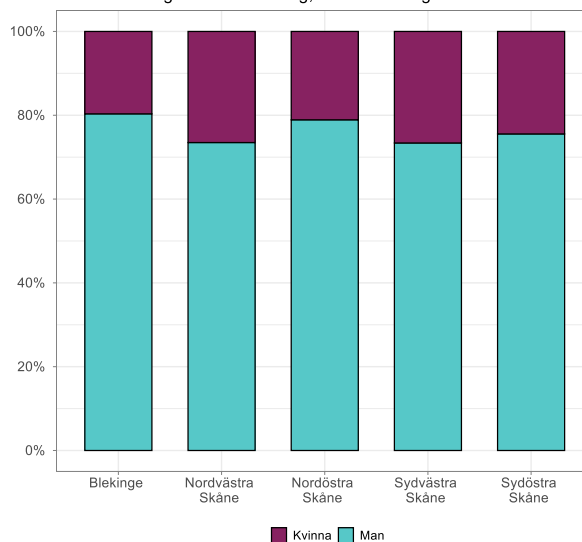
På grund av att ekonomier stängt ned världen över har tillverkningsindustrin drabbats av störningar i leveransen av insatsvaror. Redan i slutet av förra året började efterfrågan vika för industrin, en konjunkturnedgång som Coronakrisen accelererat. När efterfrågan från exportmarknader faller ställs krav på omställning. Dessutom har Coronakrisen tydliggjort riskerna med internationaliserade värdekedjor och framåt spås företag att dämpa riskerna för störningar i sina leverantörsled genom att ha flera alternativa leverantörer samt ha fler leverantörer i sin geografiska närhet. Ett litet, exportorienterat land som Sverige med relativt liten inre avsättningsmarknad, ställer krav på köpstarka utländska marknader. I delar av Skåne-Blekinge är varuexporten stor och de internationella kopplingarna starka, vilket ytterligare visar behoven av omställningen vid ett mer utdraget krisförlopp med störningar som drabbar industrin.

I Skåne-Blekinge förvärvsarbetar 65 700 i tillverkningsindustrin. Det motsvarar 10 procent av den totala arbetsmarknaden i de bägge länen. Den regiondel där tillverkningsindustrin är störst andelsmässigt är Blekinge. 17 procent av de förvärvsarbetande, motsvarande 11 500 jobbar inom tillverkning. Visserligen är antal i Sydvästra Skåne större, men andelsmässigt står de drygt 21 000 förvärvsarbetande för i sammanhanget blygsamma sju procent. De varuproducerande näringarna i nordvästra såväl som nordöstra Skåne ligger bakom 13 procent av arbetsmarknaden. Något mindre är tillverkningsindustrin i det sydöstra hörnet. De 3 500 förvärvsarbetarna motsvarar en tiondel av arbetsmarknaden.

Antal förvärvsarbetande 20-64 år inom Tillverkning, Skåne-Blekinge år 2017

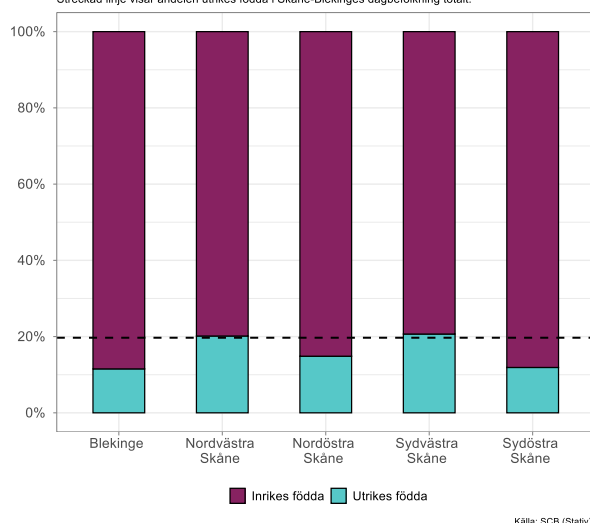

Könsfördelning inom Tillverkning, Skåne-Blekinge år 2017

Andel inrikes och utrikes födda förvärvsarbetande 20-64 år inom Tillverkning, Skåne-Blekinge år 2017

Streckad linje visar andelen utrikes födda i Skåne-Blekinges dagbefolkning totalt.

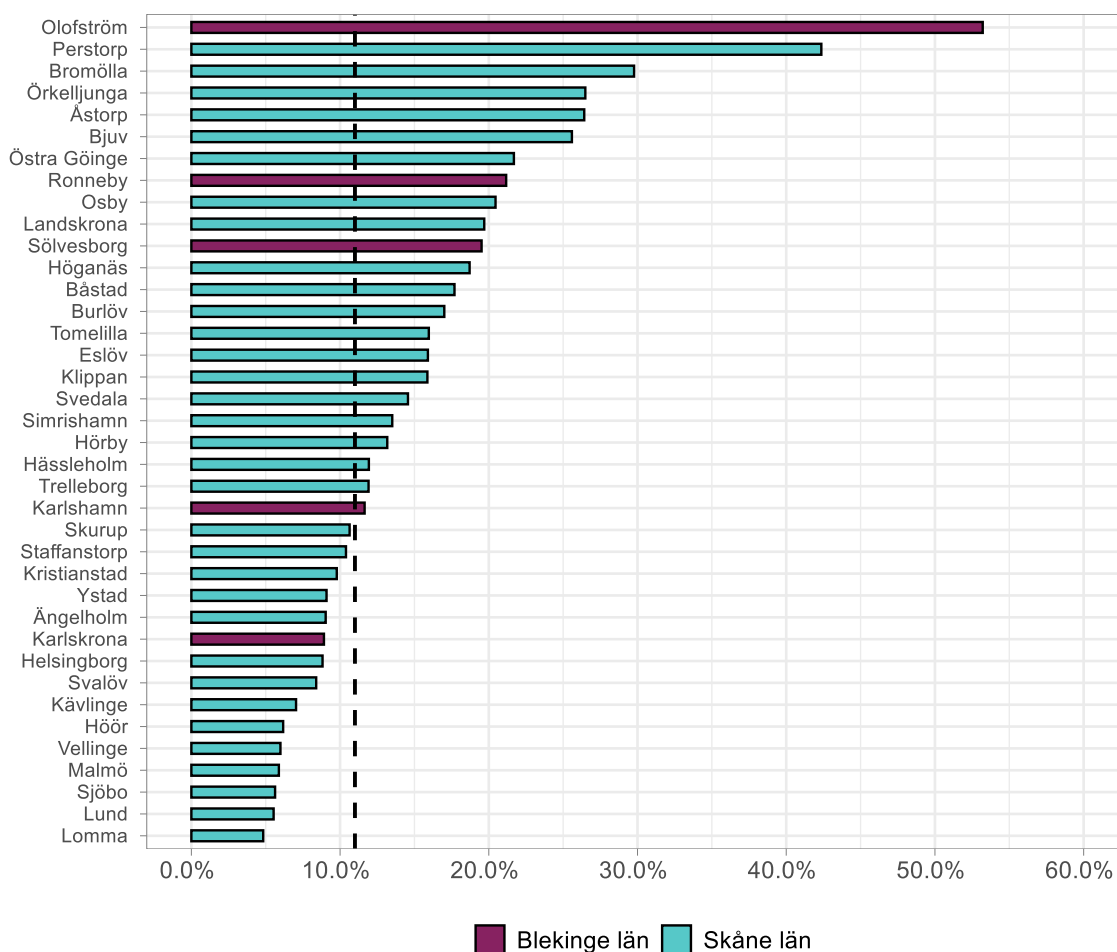

Det är övervägande män som arbetar i tillverkningsindustrin. I Blekinge och Nordöstra Skåne är åtta av tio män. I övriga regiondelar är kvinnorna marginellt fler i relativa termer. Andelen utrikes födda inom tillverkningsindustrin speglar ungefär genomsnittet på arbetsmarknaden i stort.

Ser vi hur stor andel av arbetsmarknaden som tillverkningsindustrin utgör i respektive kommun i Skåne-Blekinge är skillnaderna väldigt stora. I Malmö, Lund, Lomma och Sjöbo står tillverkning för runt fem procent av antal förvärvsarbetande. I skarp kontrast till dessa kommuner står Olofström där över hälften av de förvärvsarbetande arbetar inom varuproduktionen. Största arbetsgivaren är Volvo Cars med 2 300 anställda. Andra kommuner med en stor tillverkningsindustri är Perstorp, Bromölla, Örkejlunga och Åstorp. Lite större kommuner med en betydande tillverkningsindustri är Ronneby, Landskrona och Sölvesborg. Vidare kan också nämnas att vissa kommuner är extra sårbara i en kris eftersom de är beroende av ett fåtal arbetsgivare. Här finns Olofström med Volvo Personvagnar AB, Bromölla med Stora Enso och Gerberit Production AB (fd Ifö Sanitär) och Perstorp, med två företag inom Perstorpskoncernen, har ett stort beroende av ett fåtal företag.

Andel förvärvsarbetande 20-64 år inom Tillverkning, Skåne-Blekinge år 2017

Streckad linje visar hur stor andel av de förvärvsarbetande branschen svarar för totalt.

Källa: SCB (Stativ)

Tillverkningsindustrin är mångfacetterad. Fordons- och livsmedelsindustrin påverkas till exempel bägge av Coronakrisen men på olika sätt. Fordonsindustrin blev tidigt drabbad eftersom Kinesiska myndigheter stängde staden Wuhan, med tio procent av den kinesiska fordonsindustrin, redan den 23 januari. Många europeiska fordonstillverkare hade underleverantörer där och fick snabbt problem med den egna produktionen när insatsvaror saknades. Men det är inte bara tillgången på komponenter som styr produktionen utan naturligtvis även efterfrågan på fordon. En efterfrågan som kommer vara svag

framöver om Coronapandemin blir långvarig och lågkonjunkturen biter sig fast och försvaga hushållen. Försäljningen av fordon globalt bedöms falla med en femtedel under 2020. I Skåne-Blekinge finns fordonsindustrin representerat i Volvo Cars i Olofström, men också i Örkelljunga med KB Component, Landskrona med BorgWarner och Haldex samt Simrishamn med Plastal. I Lund har också Volvo en FoU-site.

Tittar vi på livsmedelsindustrin slår Coronakrisen på olika sätt. Efterfrågan på livsmedel finns självfallet kvar även under en pandemi, men den förändras. Hushållens konsumtion ute på caféer och restauranger minskar samtidigt som försäljningen ökar utav livsmedel i butik. Dagligvaruhandel, e-handel och gårdsbutiker går därför bra, medan många restauranger tvingats att ställa om till take-away och hemleveranser för att möta en förändrad efterfrågan. Vidare har efterfrågan på paketerad mat gått upp, vilket ihop med en ökad sjukfrånvaro gör att flera livsmedelsföretag behöver anställa mitt i brinnande kris. Personalbehoven handlar om transport, sälj och produktionspersonal. Det ska tilläggas att det finns en variation mellan produktkategorier. Cerialprodukter och färs har också gått upp medan försäljningen av exempelvis lösgodis och premium köttprodukter har fallit tillbaka. Att efterfrågan på förpackad mat gått upp för med sig ringar på vattnet till förpackningsindustrin. För mindre och nischade livsmedelsföretag vars kunder är hotell, restaurang och caféer är läget bekymmersamt. Mindre livsmedelsproducenter har haft svårt att komma in i detaljhandlarnas sortiment och når därför inte ut till konsumentsegmentet i tillräckligt hög utsträckning.

Kontakt:

Henrik.g.bengtsson@skane.se